

**Informacja dotycząca zasad naboru i realizacji projektów systemowych
Ośrodków Pomocy Społecznej w latach 2013 - 2014
i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie na rok 2013
w ramach Priorytetu VII PO KL**

AKTUALIZACJA 12.09.2013 r.

Szanowni Beneficjenci,

Instytucja Pośrednicząca PO KL województwa dolnośląskiego pragnie poinformować o zasadach przystąpienia do realizacji projektów systemowych w ramach Poddziałania 7.1.1 w latach 2013 – 2014 oraz 7.1.2 PO KL w 2013 roku.

Procedura przygotowania i oceny oraz realizacja projektów systemowych w 2013 roku odbywać się będzie w oparciu o zapisy *Zasad przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Kapitał Ludzki 2007-2013* obowiązujących od 1 stycznia 2013r., zwanych dalej *Zasadami*, stanowiących część *Systemu Realizacji PO KL*.

Jednocześnie Instytucja Pośrednicząca, w przypadku zmiany Zasad... lub innych dokumentów programowych przez Instytucję Zarządzającą zastrzega możliwość dokonania zmian z tego tytułu w niniejszej Informacji.

1. Podział środków

1.1. Wysokość dostępnych środków

Zgodnie z zapisami *Zasad finansowania PO KL* zarówno IP PO KL, jak i IW (IP2) zobowiązana jest na bieżąco monitorować poziom wykorzystanej alokacji oraz limit środków wspólnotowych możliwych do zaangażowania na Działanie/Priorytet w danym miesiącu w ramach zawieranych umów / aneksów do umów/ wydawanych decyzji o dofinansowanie projektu.

Mając na uwadze fakt, iż alokacja w ramach Programu określona jest w euro, dla prawidłowego określenia ww. limitu dostępnej alokacji na poziomie Priorytetu / Działania, IP/ IW (IP2) zobowiązana jest stosować **algorytm** określony w *Porozumieniu zawartym pomiędzy Instytucją Zarządzającą a IP lub IW (IP2)*.

Tym samym, IP PO KL zwraca uwagę, że wysokość dofinansowania ściśle związana jest z dostępnością środków w Poddziałaniu 7.1.1 i 7.1.2. Jak wskazano powyżej, alokacja Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest wyrażona w EURO. Wahania kursu EURO (spadek jego wartości) powodują zmniejszenie dostępnych środków wyrażonych w złotych polskich. Wobec powyższego IP PO KL zastrzega, że wysokość dofinansowania będzie **dotatkowo weryfikowana przed podpisaniem umowy/ aneksu do umowy o dofinansowanie (w kontekście oceny dostępności środków w Poddziałaniu).**

IP PO KL zastrzega zatem, że w chwili podpisywania umów / aneksów do umów o dofinansowanie może wystąpić sytuacja, w której nie będzie możliwe ich zawarcie na wartość wynikającą z załącznika nr 1 (podział środków dla OPS) oraz załącznika nr 2 (podział środków dla PCPR).

1.1 Podział środków pomiędzy JST

Instytucja Pośrednicząca, we współpracy z Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej oraz Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy, dokonała podziału środków na projekty systemowe pomiędzy gminy w ramach Poddziałania 7.1.1, który stanowi **Załącznik nr 1** do niniejszej *Informacji*, oraz pomiędzy powiaty w ramach Poddziałania 7.1.2, który stanowi **Załącznik nr 2**.

Podział został dokonany na podstawie zapotrzebowania zgłaszanego przez beneficjentów systemowych (gminy i powiaty) Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy.

Beneficjenci, którzy nie zgłosili zapotrzebowania w terminie wyznaczonym przez DWUP nie mogą przystąpić do realizacji projektu w 2013 r.¹

1.2 Sposób podziału środków

<p>W ramach Poddziałania 7.1.1 na lata 2013-2014 środki zostały podzielone w następujący sposób:</p> <p>1. Alokacja na lata 2013 i 2014 przewidziana w <i>Planie działania dla Priorytetu VII na rok 2013</i> dla Poddziałania 7.1.1 wynosi 38 966 876 PLN.</p> <p>Ogółem 131 ośrodków pomocy społecznej zgłosiło zapotrzebowanie na środki w łącznej kwocie 48 300 174,35 PLN (na 2013 i 2014 rok). Ponieważ alokacja w ramach PO KL wyrażona jest w EURO, wysokość dostępnych środków uzależniona jest od kursu waluty. Z uwagi na fakt, iż podział środków dokonywany jest w grudniu 2012 r. IP PO KL zobowiązana jest do wyliczenia dostępnych środków wykorzystując kurs EURO wskazany przez IZ PO KL, który na grudzień wynosi 1EURO=4,0968 PLN. Tym samym, zapotrzebowanie przewyższa dostępne środki, których suma na grudzień 2012 r. wynosi 37 616 206 PLN. W związku z powyższym zgłoszone przez Ośrodki zapotrzebowanie zostało pomniejszone o 22,1% (pomniejszenie wartości projektu dotyczy każdego OPS wyrażającego chęć przystąpienia do projektu). Ostatecznie zaakceptowano zapotrzebowanie na środki w wysokości 37 625 835,82 PLN².</p>	<p>W ramach Poddziałania 7.1.2 na 2013 rok środki zostały podzielone w następujący sposób:</p> <p>1. Alokacja na rok 2013 przewidziana w <i>Planie działania dla Priorytetu VII na rok 2013</i> dla Poddziałania 7.1.2 wynosi 23 082 998 PLN. Ogółem 25 Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz 4 Ośrodki Pomocy Społecznej realizujące działania zarówno gminy, jak i powiatu, zgłosiło zapotrzebowanie na środki w wysokości 22 723 974,53 PLN. Ponieważ alokacja w ramach PO KL wyrażona jest w EURO, wysokość dostępnych środków uzależniona jest od kursu waluty. Z uwagi na fakt, iż podział środków dokonywany jest w grudniu 2012 r. IP PO KL zobowiązana jest do wyliczenia dostępnych środków wykorzystując kurs EURO wskazany przez IZ PO KL, który na grudzień wynosi 1EURO=4,0968 PLN. Ponieważ zapotrzebowanie nieznacznie przewyższa dostępne środki, których suma w grudniu 2012 r. wynosi 22 064 326,64 PLN, IP PO KL podjęła decyzję o nie pomniejszaniu wartości projektów.</p> <p>2. IP zdecydowała nie wydzielać osobnej puli środków przeznaczonej na premię za partnerstwa. PCPR – y zamierzające realizować projekt w partnerstwie powinny były zadeklarować ten fakt w momencie zgłoszenia zapotrzebowania i wówczas uwzględnić</p>
---	--

¹ IP PO KL może na prośbę beneficjenta systemowego wyrazić zgodę na udział w projekcie pod warunkiem dostępności środków.

² Zapotrzebowanie na środki zostało podzielone na dwa odrębne lata (2013 i 2014). Istnieje możliwość dokonania przesunięć między latami pod warunkiem uzasadnienia takiej potrzeby oraz wyrażenia zgody na takie działanie przez IW (IP2). Jednocześnie należy zaznaczyć, iż wydanie niniejszej zgody będzie następować zarówno po dokonaniu oceny efektywności i konieczności dokonania przesunięć między latami, jak i zgodnie z możliwościami finansowymi IW (IP2), wyrażonymi w limicie wydatków, jakimi dysponuje Instytucja w danym roku. Pisemną prośbę o dokonanie zmian wraz z uzasadnieniem należy kierować do IW (IP2) – tj. Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

<p>2. IP zdecydowała nie wydzielać osobnej puli środków przeznaczonej na premię za partnerstwa. Ośrodki zamierzające realizować projekt w partnerstwie powinny być zadeklarować ten fakt w momencie zgłoszenia zapotrzebowania i wówczas uwzględnić dodatkowe koszty związane z realizacją projektu w partnerstwie.</p> <p>3. IP wraz z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej przeanalizowała zapotrzebowanie na etaty w ramach projektu systemowego, biorąc pod uwagę również zapotrzebowanie zgłoszone przez poszczególne Ośrodki. W sumie na upowszechnienie pracy socjalnej w latach 2013-2014 IP przyznała środki na dofinansowanie 103 etatów.</p> <p>UWAGA: Środki na etaty zostaną przyznane pod warunkiem istnienia uzasadnionej potrzeby sfinansowania etatu. Ocena zasadności, celowości i efektywności zatrudnienia pracowników socjalnego zostanie dokonana na etapie weryfikacji wniosku o dofinansowanie. W przypadku jednostek, które zgłosiły zapotrzebowanie na większą liczbę etatów niż w latach poprzednich/ roku poprzednim, dodatkowy etat zostanie dofinansowany pod warunkiem wykazania, że zwiększenie finansowania liczby etatów przekłada się na realne zwiększenie skali działań prowadzonych w projekcie w stosunku do poprzednich lat/ poprzedniego roku (wyrażonych przede wszystkim liczbą kontraktów socjalnych zawartych w ramach projektu).</p> <p>Szczegółowy podział środków pomiędzy ośrodki pomocy społecznej wraz ze środkami na upowszechnienie pracy socjalnej znajduje się w Załączniku nr 1 do niniejszej <i>Informacji</i>.</p>	<p>dodatkowe koszty związane z realizacją projektu w partnerstwie.</p> <p>3. IP wraz z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej przeanalizowała zapotrzebowanie na etaty w ramach projektu systemowego, biorąc pod uwagę również zapotrzebowanie zgłoszone przez jednostki. Środki powinny zostać wykorzystane przede wszystkim na utworzenie etatu doradcy ds. osób niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, mając na uwadze zapisy <i>Zasad...</i> dotyczące spełniania wymogu organizacyjnego, a więc zatrudnienia co najmniej jednego pracownika na stanowisku doradcy ds. osób niepełnosprawnych w powiatowym centrum pomocy rodzinie. Na 2013 rok IP PO KL przyznała Centrum możliwość dofinansowania 37 etatów.</p> <p>UWAGA: Środki na etaty zostaną przyznane pod warunkiem istnienia uzasadnionej potrzeby sfinansowania etatu. Ocena zasadności, celowości i efektywności zatrudnienia doradców ds. osób niepełnosprawnych zostanie dokonana na etapie weryfikacji wniosku o dofinansowanie. W przypadku jednostek, które zgłosiły zapotrzebowanie na większą liczbę etatów niż w latach poprzednich/ roku poprzednim, dodatkowy etat zostanie dofinansowany pod warunkiem wykazania, że zwiększenie finansowania liczby etatów przekłada się na realne zwiększenie skali działań prowadzonych w projekcie w stosunku do poprzednich lat/ poprzedniego roku (wyrażonych przede wszystkim liczbą kontraktów socjalnych zawartych w ramach projektu).</p> <p>Szczegółowy podział środków pomiędzy powiatowe centra pomocy rodzinie wraz ze środkami na upowszechnienie pracy socjalnej znajduje się w Załączniku nr 2 do niniejszej <i>Informacji</i>.</p>
--	--

2. Warunki udziału beneficjenta w projekcie systemowym

2.1 Wymogi wobec beneficjenta wynikające z Zasad...

Do projektu systemowego w latach 2013-2014 mogą przystąpić te jednostki samorządu terytorialnego, które spełniają następujące wymogi:

1. merytoryczne³:

- a) posiadanie przez gminę lub powiat dokumentu programowego - powiatowej lub gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych - w zależności od beneficjenta realizującego projekt;
- b) nieposiadanie przez beneficjenta (gmina, powiat) strategii oznacza, że nie może on otrzymać dofinansowania na realizację projektu. Nie jest możliwa realizacja projektu bez spełniania warunku posiadania gminnej lub powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w 2013 i 2014 roku. IP dopuszcza dofinansowanie projektu systemowego w 2013 i 2014 roku przez beneficjenta, który nie spełnia wymogu merytorycznego, jeżeli beneficjent udowodni, że kontynuuje prace nad jej przygotowaniem oraz zobowiąże się do przyjęcia wskazanego dokumentu do dnia 31 sierpnia 2013 r. Odpowiedni zapis beneficjent powinien zamieścić w pkt. 3.1.1 wniosku o dofinansowanie projektu;
- c) w przypadku niezrealizowania wymogu posiadania strategii, Instytucja Wdrażająca (IP2) za zgodą IP PO KL może zawiesić umowę do czasu stworzenia przez gminę lub powiat dokumentu programowego – powiatowej lub gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- d) w przypadku, gdy gmina lub powiat stworzy dokument programowy - powiatową lub gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych - ma możliwość ponownego uczestnictwa w projekcie od kolejnego roku kalendarzowego – lub w terminie wcześniejszym – za zgodą IP i pod warunkiem dostępności środków na realizację projektu systemowego.

2. organizacyjne⁴:

- a) Ośrodki pomocy społecznej obowiązane są zatrudniać wymaganą przepisami o pomocy społecznej liczbę pracowników socjalnych, tj. co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej. OPS nie spełniające tego wymogu są zobowiązane do przedstawiania Instytucji Wdrażającej (IP2) informacji
  - o przyczynach niespełnienia wymogu organizacyjnego,
  - możliwościach jego spełnienia i
  - sposobie osiągnięcia wymaganego zatrudnienia.Powyższe informacje ośrodki pomocy społecznej przedstawiają we wniosku o dofinansowanie, w pkt. 3.6. Na podstawie przedstawionych informacji, IP w uzgodnieniu z DOPS oraz Instytucją Wdrażającą (IP2), podejmuje decyzję o kontynuacji udziału OPS w projekcie systemowym w kolejnych latach (lub przystąpieniu OPS do projektu systemowego) indywidualnie wobec każdego z beneficjentów systemowych;
- b) Powiatowe centra pomocy rodzinie obowiązane są zatrudniać co najmniej jednego pracownika na stanowisku: doradca ds. osób niepełnosprawnych (może to być pracownik socjalny ds. osób niepełnosprawnych lub inny pracownik, którego głównym zadaniem jest pomoc świadczona osobom niepełnosprawnym; wymagany jest odpowiedni zapis w zakresie obowiązków służbowych lub opisie stanowiska pracy). PCPR niespełniające tego wymogu są zobowiązane do przedstawiania Instytucji Wdrażającej (IP2) informacji
  - o przyczynach niespełnienia wymogu organizacyjnego,
  - możliwościach jego spełnienia i

³ Spełnienie lub niespełnienie wymogu merytorycznego należy zaznaczyć w pkt. 3.1.1 wniosku o dofinansowanie.

⁴ Spełnienie lub niespełnienie wymogu organizacyjnego należy zaznaczyć w pkt. 3.6 wniosku o dofinansowanie.

- sposobie osiągnięcia wymaganego zatrudnienia.

Powyższe informacje powiatowe centra pomocy rodzinie przedstawiają we wniosku o dofinansowanie, w pkt. 3.6. Na podstawie przedstawionych informacji oraz uwzględniając sytuację ekonomiczną danej jednostki samorządu terytorialnego, IP w uzgodnieniu z DOPS oraz Instytucją Wdrażającą (IP2), podejmuje decyzję o kontynuacji udziału PCPR w projekcie systemowym w kolejnych latach (lub przystąpieniu PCPR do projektu systemowego) indywidualnie wobec każdego z beneficjentów systemowych;

- W przypadku ośrodków realizujących zadania pomocy społecznej należące do zadań gminy i powiatu wymagane jest jednoczesne spełnienie wymogów określonych w pkt. a i b;
- Dla beneficjentów niespełniających wymogów organizacyjnych w 2013 i ewentualnie w kolejnych latach, dofinansowanie projektu jest możliwe pod warunkiem przekazania do Instytucji Wdrażającej (IP2) informacji, o których mowa w pkt. a) lub b) i uzyskania zgody IP na kontynuację projektu systemowego lub jego rozpoczęcie;
- W przypadku niedostarczenia informacji, o których mowa w pkt. a) i pkt. b) lub nieuzyskania zgody IP na kontynuację lub rozpoczęcie realizacji projektu systemowego gmina lub powiat traci możliwość uczestnictwa w projekcie, co oznacza zawieszenie (lub odstąpienie od podpisania) umowy o dofinansowanie projektu i nie przyznawanie środków finansowych danej jednostce samorządu terytorialnego na kolejny rok. Wydatki poniesione w okresie trwania projektu są kwalifikowalne po ich rozliczeniu;
- W przypadku, gdy gmina lub powiat dostarczy informację, o których mowa w pkt. a) i pkt. b) i uzyska zgodę IP na kontynuację projektu systemowego, ma możliwość ponownego uczestnictwa w projekcie od kolejnego roku kalendarzowego lub w terminie wcześniejszym za zgodą IP i pod warunkiem dostępności środków na realizację projektu systemowego;
- Gmina lub powiat może odstąpić od realizacji projektu systemowego w danym roku budżetowym w drodze jego zawieszenia, przy czym powyższe zawieszenie nie oznacza konieczności rozwiązania umowy o dofinansowanie projektu. Niemniej jednak w przypadku zawieszenia realizacji projektu, beneficjent zobowiązany jest dopełnić zobowiązań wynikających z zawartej umowy o dofinansowanie projektu, w szczególności w zakresie: rozliczenia dotychczas poniesionych wydatków, poddania się kontroli oraz archiwizacji dokumentacji projektowej.

3. finansowe⁵:

Warunkiem udziału beneficjenta w projekcie jest spełnienie wymogów finansowych, co oznacza posiadanie **wkładu własnego w wysokości 15% wartości wydatków kwalifikowalnych projektu**.

- ➔ Dla beneficjentów, realizujących projekty w Poddziałaniu **7.1.1** kryterium dostępu brzmi: *Wkład własny w projekcie wynosi 15% jego wartości. Źródłem finansowania wkładu własnego jest budżet j.s.t. i/lub Fundusz Pracy;*
- ➔ Dla beneficjentów, realizujących projekty w Poddziałaniu **7.1.2** kryterium dostępu brzmi: *Wkład własny w projekcie wynosi 15% jego wartości. Źródłem finansowania wkładu własnego jest budżet j.s.t. i/lub PFRON.*

---

⁵ Wymóg finansowy zostanie zweryfikowany na podstawie pkt. IV oraz Szczegółowego budżetu projektu wniosku o dofinansowanie.

W projektach Poddziałania 7.1.1 możliwe jest pokrycie części wymaganego wkładu własnego środkami Funduszu Pracy przeznaczonymi na częściowe finansowanie prac społecznie użytecznych – zgodnie z zapisami zawartymi w *Zasadach*.

W projektach Poddziałania 7.1.2 możliwe jest pokrycie części wymaganego wkładu własnego środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczonymi na finansowanie rehabilitacji społecznej – zgodnie z zapisami zawartymi w *Zasadach*.

2.2 Wymogi wobec beneficjenta wynikające z Planu działania dla Priorytetu VII na rok 2013

2.2.1 Poddziałanie 7.1.1

Beneficjenci składający wniosek o dofinansowanie w ramach Poddziałania 7.1.1 PO KL zobowiązani są do spełnienia następujących kryteriów dostępu:

Kryterium dostępu nr 1: Grupa docelowa zaplanowana do objęcia wsparciem w ramach projektu systemowego podlega konsultacjom z Powiatowym Urzędem Pracy w obszarze powiatu, na którym realizowany jest projekt, w zakresie wyłącznie tych uczestników, którzy są zarejestrowani w PUP.

Uzasadnienie: Kryterium wynika z konieczności nawiązywania współpracy instytucji rynku pracy i pomocy społecznej zgodnie z *Zasadami przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013*. Podjęcie współpracy pozwoli skuteczniej rozwiązywać problemy wskazanych grup docelowych oraz wyznaczyć granicę pomiędzy wsparciem realizowanym w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL przez Powiatowe Urzędy Pracy, a Ośrodkami Pomocy Społecznej realizującymi inicjatywy w ramach Poddziałania 7.1.1 PO KL. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu, w którym beneficjent przedstawi deklarację oraz sposób przeprowadzenia konsultacji grupy docelowej projektu.

Beneficjent we wniosku przedstawi deklarację oraz wybrany przez siebie sposób przeprowadzenia konsultacji grupy docelowej projektu. Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o pkt 3.2.1 oraz o zapis w pkt. 3.2 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego: „*Oświadczam, iż grupa docelowa zaplanowana do objęcia wsparciem w ramach projektu systemowego podlegała/podlegać będzie konsultacjom z Powiatowym Urzędem Pracy w następujący sposób: ... (tu należy opisać sposób prowadzenia przedmiotowych konsultacji)*”.

Jednocześnie należy podkreślić, iż zgodnie z *Zasadami...* (pkt. 4.3.1) niezbędne jest zawarcie pisemnego porozumienia z powiatowym urzędem pracy, określającego zasady współpracy w zakresie realizacji zadań na rzecz aktywnej integracji. Nie ma konieczności zawierania z PUP partnerstwa rozumianego jako wspólna realizacja projektu przez beneficjenta i podmioty z sektora lub spoza sektora finansów publicznych określone bądź na podstawie ustaw: z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. poz. 142, poz. 1591, z późn. zm.), z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592., z późn. zm.), z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.), bądź na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz na podstawie zawartych umów i porozumień w myśl dokumentu *Zakres realizacji projektów partnerskich określony*

przez Instytucję Zarządzającą Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki z dnia obowiązujących od 1 stycznia 2013 r.

Forma konsultacji powinna mieć charakter umożliwiający weryfikację spełnienia niniejszego kryterium podczas kontroli projektu, tj. konsultacje winny mieć charakter pisemny (np. pismo, e-mail, porozumienie, raport, notatka ze spotkania z podpisami obu stron itp.).

Kryterium dostępu nr 2: Projekt zapewnia możliwość realizacji instrumentu aktywizacji edukacyjnej: *skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych, związanych z uzupełnianiem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym oraz kosztów z nimi związanych, jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana konieczność zastosowania tego instrumentu.*

Uzasadnienie: Kryterium zapewni uczestnikom projektu możliwość skorzystania ze sporadycznie wykorzystywanego dziś instrumentu aktywizacji edukacyjnej. Diagnoza potrzeb może zostać przeprowadzona zarówno przez beneficjenta, rekrutującego uczestnika do projektu, jak i samego uczestnika, który odczuwa konieczność uzupełnienia wykształcenia, upatrując w tym szansę swojej aktywizacji zawodowej. Beneficjent mając informację o potrzebie wykorzystania przedmiotowego instrumentu, zobowiązany jest zapewnić środki na jego realizację. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o zapis w pkt. 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (w zadaniu aktywna integracja), tj. poprzez oświadczenie: *„Oświadczam gotowość realizacji instrumentu aktywizacji edukacyjnej skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych, związanych z uzupełnianiem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym oraz kosztów z nimi związanych, jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana konieczność jego zastosowania.”*

Kryterium dostępu nr 3: Projekt zapewnia wsparcie o charakterze kompleksowym i zindywidualizowanym w odniesieniu do potrzeb konkretnego uczestnika projektu i jego rodziny.

Uzasadnienie: Badanie „*Metaewaluacja projektów systemowych realizowanych w Działaniu 7.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*” rekomenduje dostosowywanie działań projektowych do indywidualnych potrzeb uczestnika, gdyż tylko takie wsparcie pozwala osiągnąć realny efekt integracyjny. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o zapis w pkt. 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (w zadaniu aktywna integracja), tj. poprzez oświadczenie: *„Proponowane wsparcie odpowiada na indywidualne potrzeby każdego uczestnika projektu”.*

Kryterium dostępu nr 4: W odniesieniu do grupy osób w wieku 15-30 lat projekt przewiduje realizację instrumentu aktywizacji zawodowej w zakresie pracy, staży i praktyk w spółdzielniach socjalnych lub innych podmiotach. Instrument ma zastosowanie jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana potrzeba zastosowania tego instrumentu.

Uzasadnienie: Kryterium zapewni uczestnikom projektu możliwość skorzystania ze sporadycznie wykorzystywanego dziś instrumentu aktywizacji zawodowej. Beneficjent mając informację o potrzebie wykorzystania przedmiotowego instrumentu, zobowiązany jest zapewnić środki na jego realizację. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o zapis w pkt. 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (w zadaniu aktywna integracja), tj. poprzez oświadczenie: *„Oświadczam gotowość realizacji instrumentu aktywizacji zawodowej w zakresie pracy, staży i praktyk w spółdzielniach socjalnych lub innych podmiotach, jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana konieczność jego zastosowania.”*

Kryterium dostępu nr 5: Wkład własny w projekcie wynosi 15% jego wartości. Źródłem finansowania wkładu własnego jest budżet j.s.t. i/lub Fundusz Pracy.

Uzasadnienie: Wkład własny może być wniesiony w dowolnej formie wskazanej w *Zasadach finansowania PO KL*, z wyłączeniem wkładu wnoszonego przez stronę trzecią, np. uczestników projektu. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie wniosku o dofinansowanie projektu oraz na zakończenie realizacji projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o szczegółowy budżet projektu oraz budżet projektu.

Kryterium dostępu nr 6: Co najmniej 10% uczestników projektu, tj. osób rozpoczynających udział w projekcie oraz osób powracających do projektu w 2013 roku, będą stanowiły osoby niepełnosprawne (definiowane jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej) oraz wsparcie w ramach projektu zostało dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy docelowej.

Uzasadnienie: Ukierunkowanie wsparcia do powyższej grupy docelowej wynika z faktu, iż grupa ta została zidentyfikowana w województwie dolnośląskim jako szczególnie defaworyzowana na rynku pracy. Według danych Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy za kwiecień 2012 roku liczba osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych wyniosła ponad 7%, wykazując tendencję wzrostową w stosunku do 2011 roku. Wobec tego kierowanie projektów do przedstawicieli powyższej grupy pozwoli skierować wsparcie tam gdzie jest ono najbardziej pożądane z punktu widzenia potrzeb regionalnych. Poprzez dostosowanie projektu do specyficznych potrzeb wymienionej grupy docelowej należy rozumieć między innymi:

- dostosowanie zakresu form wsparcia do specyfiki grupy docelowej,
- zaangażowanie do projektu kadry posiadającej doświadczenie w pracy ze wskazaną grupą docelową.

Ponadto w przypadku osób niepełnosprawnych dostosowanie projektu do specyficznych potrzeb może polegać na zapewnieniu pomieszczeń wykorzystywanych w projekcie dostosowanych do

potrzeb osób niepełnosprawnych lub na przeznaczeniu środków w ramach cross-financingu na zakup środków trwałych i/lub adaptację infrastruktury ułatwiającej osobom niepełnosprawnym dostęp do udziału w projekcie. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o pkt. 3.2.1 oraz zapis w pkt. 3.2 oraz 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego.

W pkt. 3.2.1 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego w kategorii osób niepełnosprawnych wykazywane są jedynie osoby niepełnosprawne, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, w szczególności osoby z trwałą lub okresową niezdolnością do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Natomiast w pkt. 3.2 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego wykazywane są również osoby niepełnosprawne definiowane – na podstawie oświadczenia uczestnika projektu – jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

Kryterium dostępu nr 7: Projekt przewiduje objęcie zindywidualizowanym wsparciem osób w wieku 15-30 lat, przy czym udział tej grupy osób w projekcie jest co najmniej na poziomie odpowiadającym udziałowi tej grupy osób wśród klientów danego OPS ogółem.

Uzasadnienie: Skierowanie projektów do powyższej grupy docelowej wynika ze złej sytuacji ludzi młodych na rynku pracy. Z opracowania przygotowanego przez Instytucję Zarządzającą PO KL „Poprawa sytuacji osób młodych na rynku pracy w ramach PO Kapitał Ludzki 2007-2013”, wynika, że na Dolnym Śląsku wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata w III kwartale 2011 roku wyniósł 26,3%, odnotowując spadek w stosunku do tego samego okresu w roku poprzedzającym (29,5%). Stopa bezrobocia osób w wieku 15-24 lata w 2010 roku w regionie wyniosła 23,7%. Niezbędne jest zatem podjęcie działań skoncentrowanych na tej grupie osób. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o pkt 3.2.1 oraz zapis w pkt. 3.2 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego, tj. poprzez oświadczenie „Liczba osób w wieku 15-30 lat objętych wsparciem w projekcie wynosi ... (podać wartość liczbową) co stanowi ... % wszystkich uczestników projektu (podać wartość procentową), przy czym udział tej grupy osób w projekcie jest co najmniej na poziomie odpowiadającym udziałowi tej grupy osób wśród klientów danego OPS ogółem. Liczba osób 15-30 lat będących klientami OPS wynosi....(podać wartość liczbową), liczba wszystkich klientów OPS wynosi....(podać wartość liczbową). Proporcja osób w wieku 15-30 lat będących klientami OPS w stosunku do ogólnej liczby wszystkich klientów OPS wynosi.....%(podać wartość procentową)”.

2.2.2 Poddziałanie 7.1.2

Beneficjenci składający wniosek o dofinansowanie w ramach Poddziałania 7.1.2 PO KL zobowiązani są do spełnienia następujących kryteriów dostępu:

Kryterium dostępu nr 1: Projekt skierowany jest do osób niepełnosprawnych (definiowanych jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej) w proporcji co najmniej takiej samej jak proporcja osób niepełnosprawnych będących klientami danego PCPR w stosunku do ogólnej liczby wszystkich klientów danego PCPR (wg stanu na dzień przygotowania wniosku o dofinansowanie) oraz wsparcie w ramach projektu zostało dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy docelowej.

Uzasadnienie: Ukierunkowanie wsparcia do powyższej grupy docelowej wynika z faktu, iż grupa ta została zidentyfikowana w województwie dolnośląskim jako szczególnie defaworyzowana na rynku pracy. Według danych Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy za kwiecień 2012 roku liczba osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych wyniosła ponad 7%, wykazując tendencję wzrostową w stosunku do 2011 roku. Wobec tego kierowanie projektów do przedstawicieli powyższej grupy pozwoli skierować wsparcie tam gdzie jest ono najbardziej pożądane z punktu widzenia potrzeb regionalnych.

Poprzez dostosowanie projektu do specyficznych potrzeb wymienionej grupy docelowej należy rozumieć między innymi:

- dostosowanie zakresu form wsparcia do specyfiki grupy docelowej,
- zaangażowanie do projektu kadry posiadającej doświadczenie w pracy ze wskazaną grupą docelową.

Ponadto w przypadku osób niepełnosprawnych dostosowanie projektu do specyficznych potrzeb może polegać na zapewnieniu pomieszczeń wykorzystywanych w projekcie dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych lub na przeznaczeniu środków w ramach cross-finansingu na zakup środków trwałych i/lub adaptację infrastruktury ułatwiającej osobom niepełnosprawnym dostęp do udziału w projekcie. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o pkt. 3.2.1 oraz zapisy w pkt. 3.2 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego. Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy porówna proporcję niepełnosprawnych uczestników projektu wykazanych w pkt. 3.2 wniosku z proporcją niepełnosprawnych klientów danego PCPR, na podstawie następującego zapisu, który należy zawrzeć w pkt. 3.2 wniosku: *„Liczba osób niepełnosprawnych będących klientami PCPR wynosi....(podać wartość liczbową), liczba wszystkich klientów PCPR wynosi....(podać wartość liczbową). Proporcja osób niepełnosprawnych będących klientami PCPR w stosunku do ogólnej liczby wszystkich klientów PCPR wynosi.....(podać wartość procentową).”*

W pkt. 3.2.1 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego w kategorii osób niepełnosprawnych wykazywane są jedynie osoby niepełnosprawne, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, w szczególności osoby z trwałą lub okresową niezdolnością do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Natomiast w pkt. 3.2 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego wykazywane są również osoby niepełnosprawne definiowane – na podstawie oświadczenia uczestnika projektu – jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

Kryterium dostępu nr 2: Projekt zapewnia wsparcie o charakterze kompleksowym i indywidualizowanym w odniesieniu do potrzeb konkretnego uczestnika projektu i jego rodziny.

Uzasadnienie: Badanie „*Metaewaluacja projektów systemowych realizowanych w Działaniu 7.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*” rekomenduje dostosowywanie działań projektowych do indywidualnych potrzeb uczestnika, gdyż tylko takie wsparcie pozwala osiągnąć realny efekt integracyjny. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o zapis w pkt. 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (w zadaniu aktywna integracja), tj. poprzez oświadczenie: „*Proponowane wsparcie odpowiada na indywidualne potrzeby każdego uczestnika projektu*”.

Kryterium dostępu nr 3: W odniesieniu do grupy osób w wieku 15-30 lat projekt przewiduje realizację instrumentu aktywizacji zawodowej w zakresie pracy, staży i praktyk w spółdzielniach socjalnych lub innych podmiotach. Instrument ma zastosowanie **jeżeli** na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana potrzeba zastosowania tego instrumentu.

Uzasadnienie: Kryterium zapewni uczestnikom projektu możliwość skorzystania ze sporadycznie wykorzystywanego dziś instrumentu aktywizacji zawodowej. Beneficjent mając informację o potrzebie wykorzystania przedmiotowego instrumentu, zobowiązany jest zapewnić środki na jego realizację. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o zapis w pkt. 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (w zadaniu aktywna integracja), tj. poprzez oświadczenie: „*Oświadczam gotowość realizacji instrumentu aktywizacji zawodowej w zakresie pracy, staży i praktyk w spółdzielniach socjalnych lub innych podmiotach, jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana konieczność jego zastosowania.*”

Kryterium dostępu nr 4: Wkład własny w projekcie wynosi 15% jego wartości. Źródłem finansowania wkładu własnego jest budżet j.s.t i/lub PFRON.

Uzasadnienie: Wkład własny może być wniesiony w dowolnej formie wskazanej w *Zasadach finansowania PO KL*, z wyłączeniem wkładu wnoszonego przez stronę trzecią, np. uczestników projektu. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie wniosku o dofinansowanie projektu oraz na zakończenie realizacji projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o szczegółowy budżet projektu oraz budżet projektu.

Kryterium dostępu nr 5: Projekt zapewnia możliwość realizacji instrumentu aktywizacji edukacyjnej: *skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych, związanych z uzupełnianiem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym oraz kosztów z nimi związanych, jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana konieczność zastosowania tego instrumentu.*

Uzasadnienie: Kryterium zapewni uczestnikom projektu możliwość skorzystania ze sporadycznie wykorzystywanego dziś instrumentu aktywizacji edukacyjnej. Diagnoza potrzeb może zostać przeprowadzona zarówno przez beneficjenta, rekrutującego uczestnika do projektu, jak i samego uczestnika, który odczuwa konieczność uzupełnienia wykształcenia, upatrując w tym szansę swojej aktywizacji zawodowej. Beneficjent mając informację o potrzebie wykorzystania przedmiotowego instrumentu, zobowiązany jest zapewnić środki na jego realizację. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o zapis w pkt. 3.3 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (w zadaniu aktywna integracja), tj. poprzez oświadczenie: *„Oświadczam gotowość realizacji instrumentu aktywizacji edukacyjnej skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych, związanych z uzupełnianiem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym oraz kosztów z nimi związanych, jeżeli na etapie analizy predyspozycji i potrzeb uczestnika projektu zostanie zdiagnozowana konieczność jego zastosowania.”*

Kryterium dostępu nr 6: Projekt przewiduje objęcie zindywidualizowanym wsparciem osób w wieku 15-30 lat, przy czym udział tej grupy osób w projekcie jest co najmniej na poziomie odpowiadającym udziałowi tej grupy osób wśród klientów PCPR ogółem.

Uzasadnienie: Skierowanie projektów do powyższej grupy docelowej wynika ze złej sytuacji ludzi młodych na rynku pracy. Z opracowania przygotowanego przez Instytucję Zarządzającą PO KL *„Poprawa sytuacji osób młodych na rynku pracy w ramach PO Kapitał Ludzki 2007-2013”*, wynika, że na Dolnym Śląsku wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata w III kwartale 2011 roku wyniósł 26,3%, odnotowując spadek w stosunku do tego samego okresu w roku poprzedzającym (29,5%). Stopa bezrobocia osób w wieku 15-24 lata w 2010 roku w regionie wyniosła 23,7%. Niezbędne jest zatem podjęcie działań skoncentrowanych na tej grupie osób. Kryterium zostanie zweryfikowane na podstawie treści wniosku o dofinansowanie projektu.

Spełnienie założeń kryterium Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy weryfikuje w oparciu o pkt 3.2.1 oraz zapis w pkt. 3.2 wniosku o dofinansowanie projektu systemowego, tj. poprzez oświadczenie *„Liczba osób w wieku 15-30 lat objętych wsparciem w projekcie wynosi ... (podać wartość liczbową) co stanowi ... % wszystkich uczestników projektu (podać wartość procentową), przy czym udział tej grupy osób w projekcie jest co najmniej na poziomie odpowiadającym udziałowi tej grupy osób wśród klientów danego PCPR ogółem. Liczba osób 15-30 lat będących klientami PCPR wynosi....(podać wartość liczbową), liczba wszystkich klientów PCPR wynosi....(podać wartość liczbową). Proporcja osób w wieku 15-30 lat będących klientami PCPR w stosunku do ogólnej liczby wszystkich klientów PCPR wynosi.....(podać wartość procentową).”*

2.3 Przygotowanie wniosku o dofinansowanie projektu systemowego

Na podstawie podziału środków zawartego w Załącznikach nr 1 i 2 beneficjenci przygotowują wniosek o dofinansowanie projektu systemowego, wypełniając go zgodnie z *Zasadami*, w szczególności uwzględniając zapisy *Zasad* dotyczące stosowania w projekcie instrumentów aktywnej integracji. Beneficjent zobowiązany jest wykazać we wniosku o dofinansowanie spełnienie wymogów, o których mowa w pkt. 2.1 oraz 2.2 niniejszej *Informacji*.

2.4 Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu systemowego

Wniosek składany⁶ jest do Instytucji Wdrażającej (Instytucji Pośredniczącej II stopnia) – Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy, ul. Armii Krajowej 54, 50- 541 Wrocław, w okresie od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 28 lutego 2013 roku. Wniosek należy złożyć w formie papierowej (2 egzemplarze papierowe, tj. oryginał oraz kopia poświadczona za zgodność z oryginałem albo 2 oryginały) oraz na nośniku elektronicznym (płyta CD/DVD) w postaci pliku XML lub w formacie ZIP_POKL (spakowany plik XML). Po wyznaczonym terminie środki niewykorzystane przez podmioty, które nie złożyły wniosku oraz przez te, które złożyły wnioski na kwotę niższą niż zadeklarowana, decyzją Instytucji Pośredniczącej mogą być realokowane na beneficjentów systemowych, którzy złożyli wniosek. Decyzję w tej sprawie IP podejmie po analizie wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie.⁷

2.5 Okres realizacji projektu⁸

- Okres realizacji projektu w Poddziałaniu 7.1.1: **01.01.2013 – 31.12.2014.**
- Okres realizacji projektu w Poddziałaniu 7.1.2: **01.01.2013 - 31.12.2013.**

Wysokość dostępnych środków w Poddziałaniu 7.1.2 pozwala zrealizować obecnie jednoroczne projekty systemowe. Zapis *Planu działania na rok 2013*, wskazujący okres realizacji na dwuletni, pozostawia beneficjentom możliwość przedłużenia działań projektowych. Decyzja IP PO KL ws. wydłużenia okresu realizacji zostanie podjęta w II części roku kalendarzowego pod warunkiem dostępności środków. Decyzja IP PO KL w tym zakresie zostanie zakomunikowana beneficjentom niezwłocznie po jej podjęciu.

2.6 Monitoring projektu- obowiązek składania bilansu realizacji projektu systemowego

Zgodnie z *Zasadami* przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych... „(...) *Monitorowanie rzeczowe projektu systemowego prowadzone jest we wniosku o płatność. Dane w załączniku nr 2 do wniosku o płatność wykazywane kumulatywnie dotyczą całego okresu realizacji projektu systemowego. Każdorazowo po zakończeniu działań zaplanowanych w ramach poszczególnych wniosków o dofinansowanie, należy sporządzić bilans realizacji projektu systemowego, w którym mierzone są osiągnięte rezultaty oraz weryfikowana jest faktyczna wartość*

⁶ Beneficjenci działający w miastach na prawach powiatu i realizujący działania zarówno gminy jak i powiatu, składają jeden wniosek o dofinansowanie projektu w ramach Poddziałania 7.1.2.

⁷ Z zastrzeżeniem przypisu 1.

⁸ IW (IP2) za zgodą IP PO KL na prośbę beneficjenta systemowego może wyrazić zgodę na złożenie aplikacji po terminie składania wniosków o dofinansowanie określonym w *Informacji...*, pod warunkiem przedstawienia wyczerpującego uzasadnienia przyczyn niezłożenia WND we wskazanym terminie oraz pod warunkiem dostępności środków.

poniesionych wydatków kwalifikowalnych. Wzór bilansu realizacji projektu systemowego stanowi załącznik do umowy ramowej (jest załączony do niniejszego dokumentu)”.

Tym samym, w przypadku projektów dwuletnich (OPS) bilans realizacji projektu będzie składany jednokrotnie.